



לאה שקדיאל, "הייתה לי שנת שהתקשה שגשוק במלכות יופי והתחננו. לא הבנתי מה מעניין בה"

לאה שקדיאל: אני בכלל לא אשה קשה

מי שהחזיק מעמד עד סוף ליל הבחירות, ראה את לאה שקדיאל, נכשלת טריה במרוץ לכנסת, כופשת בסערה את אולפן הטלוויזיה. בסוף השידור, אמר לה מוטי קירשנבאום שהוא מצטער שהיא לא כפנסת. גם שקדיאל מצטערת. היא בכתה ביום שאהר' הנחירות. ובכלל, היא אומרת שהיא בוכה בקלות, שהיתה רוצה לא לקחת הכל ללב, שפיללדותה רצתה להיות בן, ושאויל עוד תהיה שוב מורה. ביקור בית בירחם

- זהו פרק שנפתי?
"לא ידעת. אנתו עדיין בודקים את טיב של האפשרויות העומדות בפניי כרגע."
"שינוי, צדלי ואני, האמנו שיש לנו מקום כשכבר התחלה לזכובי שאנתו בחוץ, לא ידעתי מה הלאה. אני זוכרת שישבתי עם בעלי והילדים במטה בירושלים והיה לי קשה. היו כל כך הרבה אנשים מסיבי שאפילו את הכאב שהצטבר לא יכולתי לשחרר. רק למחרת, בבית, יצא הכל שברות של מהו, של ציפיה, כבי שמשורר".
שקדיאל, אשה רחיה לוחמת, אומרת שהיא שוכה בקלות. לפעמים משויות, ולמרות שכה, אני אומרת לה, קשה לצייר אותו נשכרת, עם רמעות בעיניים. שקדיאל מנחמת. "אני לא חושבת כמדור", היא אומרת בחיכוך חד, מדוייק. "את באמת מאמינה שאני יוצרת רושם של אשה קשה? זה מצחיק, כי אני פשוט לא כזאת".
אבל ההיסטוריה שלה מסבירה את מקור הרושם של אשה קשהה. שקדיאל, קודם ירושלימית ואחר כך רמת-גנית, ירדה לגור בירוחם בשנת '78. איריאולוגיה. בשנת '86 נבחרה כמפעמת מטעם היאשות המקומית של ירוחם לכהן כמפעצת החתית שקדיאל נאבקו אז

עשר וכמה דקות, ליל הבחירות, אחרי שתוצאת מידגם הטלוויזיה לא השאיר מקום מיותר לספק, ישבו לאה שקדיאל וצדלי ביטון במטה "התקווה" בירושלים ולא רצו להאמינו. שקדיאל, כמו יצחק מודעי באולפן הטלוויזיה, אברה לכולם שזה רק מידגם ושהכל עוד פתוח. ביטון שאל את הנחירות אם נתקלו בקלפי של רשות השידור, קיבל תשובה שלילית, ומיהר להסיק שבוחריו לא נכללו במידגם. גם היעדרה של מפלגת "התחיה" מתוצאות מידגם הטלוויזיה נראה חשוד לשניים. הוחץ מהו, ידעה שקדיאל, ססיות מידגם ביחוד במפלגות קטנות כמו שלה - אפשריות.
"אבל ככל שהתקרמנו לחוד הלילה", משחזרת שקדיאל, "התבהרה התמונה. בשלב מסויים הבנו שאנתו לא כפנים. אבל רק בבוקר, עם פרסום התוצאות, הבנו כמה גדולה היתה המפלגה. וזהו זאת אומרת ל-3,000 קולות בלבד, לא ציפינו. זה היה מוכר. אפילו מבטי".
הוכר היחיד לנסיון הנפל, שבויעיים אחרי, מצוי במדבוקת תעמולה שמלישה ניסה לקלוף מדלת ביתה של שקדיאל, אבל הצליח רק בפינוח. במרכז המדבוקה, שחוד על גבי לבו, אפשר לקרוא עדייק: "צדלי ביטון ולאה שקדיאל".



צילומים: דוד הוינשפן

ואחרון היתה עבורם רק עוד אחד מהמטרונות שלי. זה לא נפל עליהם כרעים בימי ברוך"
ובכל זאת, מורה שקדיא, היא לא נקרה מרגושה וביקשה מפני לרשאר יותר בבית זה עשה לי רע, היו לי נקישות מנפון בקשר אליה. היום זה יותר טוב. היא עצמאית, יש לה תכונות, היא פחות צריכה אותי"
- עזר כפה שנים והיא תגיע לנגל ששעשים חשבת.

רץ ג'וניור ופוליון שלר רץ ג'וניור. ובמשחקי סוציאליזציה, כילדים, אני שיחקתי את הרופא. מצולם לא עלה ברצתי לשחק התפקיד של בת"

"אני הגעתי למסעדה שאין ילד שאין לו טענות כלפי ההורים שלי. ילדים שאמא שלהם לא עוברת מהלונגים על זה שהיתה בבית כל הזמן ולא התפתחה. ילדים שאמם עוברת מהלונגים שלא היתה מספיק בבית זה לא נעים זה לא קל, אבל אין מה לעשות, ככה זה".
- מי מבואה את המצמד בשאת אינדיה?
"כעלי, משה, נמצא הרבה עם הילדים שאני לא באו. אבל הילדים לא בעייתיים הם ילדים טובים, קלים. לא צריך לשמור עליהם. הם עצמאיים מאוד. רחל, למשל, יודעת שאם היא לא מוציאה, היא צריכה לתת מעצמה כי היא לא תקבל הכל מהמטפיה. ככה לימדנו אותה בבית".

- בישראל, נקודות?
- ישנינו מבשלים, אבל אני מקנה".
- למחר

"כי אם אני לא אקנה - אף אחד לא יעשה את זה במסופי".
אבל סימני השאלה בכל הנוגע לטיפולים בילדים עולים לא רק כמציאה מהטענדיותיהם התרבותיים עם המקום, רחם, מעט צפה העולם גורם לשקדיאל לחשוב לפעמים שאולי אפשר היה לחשוף את הילדים ליותר. היא מוכנה להוראות שמערכת החינוך בירוזם וקמה לשיפוע מטיבי. "אבל אני", היא אומרת, "לא אלה רק עביר הילדים שלי, כמנתן להחליף לום מורה או משהו. אני נלחמת כדי לשפר את המערכת כולה".

- וברצתים הילדים שלך מסתובב מועט מדי.
"זו נקודה שבאמת נובאת לי. המערכת לי מספקת להם מספיק גירויים כאן, אני יודע שהמבנה שלהם יקחתי יחומה לעשות למשל, מוציאים יחננו לבר, ילודים, להוראות אירגונה כמה בנות בערב שבויעות מגילת דות. הם יודעים לכבד בני מסויים זה יותר חשוב ממתמטיקה".
- והידיים הרבות?
"יש באן קונסטרוקציון, שמתמיר הוא קטן. גינה ודורל ומנגנים כמו שצריך. בישיבן זה נורמלי, שם גינה בכלל זה מקובל. אז הנה, שלחתי הפסיקה. הלבח אוזן תקופה יחידה דור

קובלת מועט מאד קולות.
"אני יודעת שהיו טעויות, אולי אפילו כמנה מישריים הטעות הראשונה היתה שהמרנו על המסג הלא נכח. השבנו שנהיה לשון מאוניים, שנוכל לכפות על מבלנה גודלה את עמדותנו. אבל המצב היה שונה לגמרי. כולו להיות שגם צדלי עצמו היווה בעיה. שאת הרמנו המסויים שווה לו בצורה, אפילו החליכה חוז לא הצליחה לשבור. פשוט לא נתנו לו צאגם".
- ואלו כבר אין מקום למפלגה כמו שלכם במציאות המולטיטת שלר?
"זו גם אפשרות, אולי צריך לחשוב על תנועה חזק פילמטרית. אני מוכנה לשים סימני שאולה על כל הנושא".
משחוחה של שקדיאל, מורגלה בנחמות הפתע שלה, הביעה תמיכה מתונה גם הפעם.



שקדיאל עם הבנים, צביקה ופנחס. "זם ילדים טובים, קלים. לא צריך לשמור עליהם"

אחותה הבכירה, פנינה מייילי, שנובחה אף היא לשבת במרצעה דורית, ברמת גן, הצביעה למפלגה אחרת. אחות אחרת אירגנה לשקדיאל חוג בית צביקה, כנה נה תמשע של שקדיאל, שאל את אמא אם היא כעד יום למורים אחר. שקדיאל ענתה שכן, "אז אני", הוא אמר, "לא מצביע כשביקלי".

- למה לך אייזיבס מבר?
"המשפחה המורחבת כבר רגילה אלי, אחת לכהו שנים, הם יודעים, אני מפניעה. מפילה עליהם איהו תיק. גם הילדים, רחל וכל (10) צביקה נכח תשע) ופנחס נכח שיש - עמם יודעים שככה אמא שלהם. הם רגילים לזה שזם בקושי רואים אותי, רגילים לשמוע בקש אלי. הנסיון

"אני זוכרת תקופה קשה עם המון לחץ מצד המשפחה להחתם. זה התפריד, רק עצמאיון זה נראה שהתפלג הלך חלק"

על זכותה לשבת שווה בין שווים, אשה בין גברים, במרצעה הדתית של ירחם. זה עלה לה בשנתיים של מאבק, פסיקה בג"ץ והדים תיקשורתיים. ב'88 כבר ישבה במרצעה.

- זה היה שוחח
"בריעה", אומרת שקדיאל, "לא מתרחמים עם הצלחה, וזה היה מאבק מוצלח. אני רק מצטערת שהו לקח הרבה זמן ונפת. המאבק הזה היה רק אחד מהרשאים בהם עסקתי, אבל הוא השתלט על כל היתר. ובאמת, עד היום לא שבו לי את המאבק הזה. כשאני מבקרת בקמפוס של אוניברסיטת תל אביב ניגשים אלי סטודנטים ואומרים לי שהם לומדים את המקהה שלי".
- הברורים שלך שבת?
"את הברורים שלי זה לא עניין. צדלי ואני הסתובבו בשכונות מצוקה, קרוואנים, עיריות

פיתות שם הרבה אנשים בכלל לא ידעו מי אני גם בשאמור להם. זאת לאה שקדיאל, זה לא אמר להם עם המשתנת או עם המסים. ריבורים על חירות זה לא מה שהם צריכים. להם רלוונטיים רברים אחרים, והם צודקים, אני לא עוזרת להם, למה שהם יאמינו לי?"

- אף זה דתישע עם העובדה שאולה הלי, מבוחרת, בחרתיי המטנצואליים?
"את צדלי הם הכירו, אותי הכינו, אני מאמינה, כדי להרחיב את המסגרת. האנשים שביקרנו אצלם לא ביטלו אותי, להפך. זה עשה עליהם רושם שבהא אשכנזיה כמותי ולא מקשקשת שאין אפליה במרינה ואני לא אומרת את זה בהתשאות".

- אבל זה נשמע ככה.
"לא, לא. זאת לא הכוונה. האנשים שביקרנו אצלם, האמינו שהאשכנזים עם החינוך של האוניברסיטה, שלא נולדו במעברה, לא יודעים כלום על מצוקה. זה היה מאוד חשוב לאנשים האלו ליצור תיקשורת עם החלק השבע של הבורד".

- זאת החלק השבע של הבורד?
"אין לי טענות. אני לא יכולה לומר שאני עשירה, אבל יש לי מה לאכול. בעלי ואני אקדמאים, יש לנו איפה לגור, אהנו לא נוקמים לסעי, יש לנו ברירה, מנחנת, זה החלק השבעי. ולמרות שאת אשכנזיה שארפת לת,

טעימים?



לכל מרקם יפהפה וטעם נהדר - פודינג אפיאל - זה אפיאל כך מוצלח! בתאבון!



לעצמו. זק שוד לא ככה, אומרת שקריאל, "כי היי המון פחדים בדרך. היום במבט לאחור, קל לומר שהשנים האלו היו יפות. אבל אני חוזה גם דברים אחרים. תקופה קשה, עם המון לחץ מצד המשפחה להתחתן. זה הפחיד אותי. עכשיו אולי נראה שהדרך הייתה חלקה מאור. היא לא חזרה כואת. אני, שום דבר לא לוקחת בקלות".

אז אולי התע הזמין?
"אני לא יכולה להפסיק. יש משהו שדוחק אותי. לפעמים אני עוצרת וחושבת. וכן, הייתה רוצה להתרנגו פחות, לא לקחת כל דבר ללב. להשאיר משהו לאחרים הייתי רוצה לפני את עצמי באותו קפה עם הברה, קוסמיטיקאית. מספרת, ספר טוב. אבל אני פשוט לא יכולה להפסיק".

אני לא אלהם רק עכשיו היילים שלי, בפגנון לחלואים ליום מזויה או משוה. אני נלחמת כריי לשפר את כל המערכת"

מה מרטיץ אותך?
"זה משהו מכפנים. לפעמים אני מרגישה שאני כמו עוברת אלילים שצריכה לרצות בכל פעם אליל אחר בתוכי, כי אחרת הוא ישתגע. קורבן לאל הגשם כי אחרת הוא רד מהפסים, קורבן לאל אחר כי אחרת הוא ישתולל. אני חייבת לזרוק עצם לכל כלה. להשביע חלקים שונים בתוכי".

את תרחק הזה מייחסת שקריאל, בין היתר, למה שקיבלה מותה. במבט לאחור, היא אומרת, הייתה שנויה במערכת החינוך שקיבלה ב"ייסטלי", תיכוננות ממלכתי רתי, אבל תחרותי מאוד. הישגי. שידרו לנו שם, אומרת שקריאל, שאנחנו יצורים חסרי מין, ובמסגרת זו עלינו ציפי מאיתנו להתמזג ולחיות ישרת. מוסיפה, ציפי קונפליקט לגבי הוזהות "זוהי יצר אצלי קונפליקט לגבי הוזהות המינית שלי. כי המיד אמר לי שאני מוכשרת, אבל במותק מהו שאני בת, ושכנעוץ אחר הוכחה משרדת את החיפך הגמור".

רצויה לחיות בת?
"מאור. כל גיבורי הילדות שלי היו גברים. סרומפלדור, אנשים היסטוריים. במשחקי הסימולציה שלנו, עוד כילדים, אני שחקני את הודופא וכן וודי היה מוכר בתות נעליים. בית היינו ציירי נאצים. מעולם לא עלה על דעתי לשחק המפיד של בת".

אבל המציאות מחייבת.
"זה נכון. אני זוכרת שהיתה לי שבנה שהתעקשה שנשחק במלכות יופי שהתחננו. אצלי זה לא הגמט. לא הכנתי מה מעניין בה. מצד שני, אני לא יכולה להכחיש את העובדה שאספתי מפיות בחדרה רבה וששחקתי קלאם. רק שאם היו שואלים אותי מה כאמת אני רוצה לחיות, הייתי אומרת: כן".

- מתי זה נגמרו?
"אני חושבת שרק בתחנה".
- היום את מרגישה טוב עם עצמך?
"אפשר לומר שכן".
- תפסיקי.
"יש לי נחת אין לי מנוחה".

מבחינתי, היא לא יודעת לנגן. נכון שהיית שמתה אם הייתה בין אלו שממשיכים שלוחתים על עצמם את המתייכנות הזו. אבל היא לא. ואני לא אכריח אותך".

ואתו, התייריים התרבותיים המסקימים מספיק?
"יש לי חיי חברה מחוץ לירוחם והשילוב הזה בין ירוחם והחוק, חשוב לי. רוב העבודה שהיו לי עד היום היו כרוכות ביציאה מירוחם. יש לי קשרים עם אנשים מחוץ למקום אני, בניגוד לילדים שלי, מקבלת את התרבות של החוץ וגם את התרבות שירוחם מעניק לי. אם הייתי רק עובדת כאן, אולי הייתי מרגישה שיש צדדים שבי שלא מגיעים לירי. סיפוק. אבל זה לא המצב".

רק שמאז הבחירות, מקוננת שקריאל, היא על תקן מוכשלת. "זה כבר יותר מדי ופן. אני לא יכולה לשבת בבית כל כך הרבה. התחלתי לחפש עבודה ומצבי טוב יחסית למוכסלים שביאותה. אני לא הייבת לקחת את העבודה הראשונה שמציעים לי. אני יכולה לכתור, וכבר יש לי כמה אופציות".

מה את מחשבת?
"אני עוד לא יודעת מה ברייק אני רוצה. זה חייב להיות משהו שעניין אותי. מעין תפר בין האידאולוגיה והמציאות. מקצוע שלא דורש ממני חשיבה אקדמית לא מספק אותי. מצד שני, אני גזקת של המציאות עצמה. אני חייבת עבודה שבה אוכל לחשוב על המשמעות הגדולה יותר שמאחוריה. הוראת, אולי".

היית מורית כשהתקנת לירוחם. זו לא צעירה אחידה?

"הוראת, בעיני, היא מקצוע נפלא ויחודי. יש בה את היכולת להתעסק אבל גם להעביר דע. אם אחזור לזוהרת, זו לא תהיה נסיגה או הליכה אחורה. את זה עשיתי פעם אחת בחיים שלי, בכל שמואוריה. הוראת, אולי".



שקריאל, 1989, בהפגנה של "שילום עכשיו"

28. גרתי אז בירוחם, אבל חזרתי ליודשלים ללמוד בתוכו שליך האוניברסיטה. חשבת שאפשר להחזיר את הגלגל לאחור. ניסיתי לחיות תקופה מחדש. זה לא הלך. בסוף אותה שנה פגשתי את משה. נישאתי לו וידדנו טוב לירוחם. בנינו משפחה".

זה נפלא, אני אומרת לך, התסריט שלך. בנית קריירה, התחננת מאחור, גרלת ילדים, קיבלת הכרה. הרבה נשים היו מאחלות את זה